

The background features a black horizontal line that serves as a central axis. From this axis, numerous vertical yellow lines of varying lengths extend upwards and downwards, creating a dense, textured effect reminiscent of a signal waveform or a stylized rain pattern. The overall composition is minimalist and graphic.

EETER

<i>Lavastaja</i>	RINGO RAMUL
<i>Laval</i>	MARI ABEL ELISE METSANURK (<i>Tartu Uus Teater</i>) KAIE MIHKELSON (<i>Eesti Draamateater</i>)
<i>Dramaturg</i>	PRIIT PÕLDMA
<i>Kunstnik</i>	ARTHUR ARULA
<i>Helikujundaja</i>	RAIDO LINKMANN
<i>Heliinstallatsiooni autor</i>	LAURI LEST
<i>Valguskunstnik</i>	PRIIDU ADLAS (<i>Eesti Draamateater</i>)
<i>Dramaturgi assistent</i>	MAARJA MOOR (<i>EMTA lavakunstkooli 32. lend</i>)
<i>Valgusmeister</i>	KRISTIINA TINNU TANG
<i>Helimeister</i>	RAIDO LINKMANN või LAURA SINIMÄE
<i>Lavameister</i>	ELLON TIIVAS
<i>Lavameistri abi</i>	ERKI KASE
<i>Dekoratsioonide ehitaja</i>	RAUL ÕITSPUU
<i>Etenduse juht, rekvisiitor-kostümeerija</i>	JOHANNA-ELISABETH TÄRNO
<i>Kavalehe koostasid</i>	MAARJA MOOR ja PRIIT PÕLDMA
<i>Graafiline disainer</i>	ALLAN APPELBERG
<i>Fotod</i>	HERKKO LABI
<i>Raamatupidaja</i>	MARJU VÄLI
<i>Teenindus- ja piletimüügi juht</i>	LISETT SOOMÄE
<i>Turundus- ja kommunikatsiooni juht</i>	KÄTLIN SUMBERG
<i>Koordinaator</i>	TIINA SAVI

Lavastuses on kasutatud helilõike Eesti Rahvusringhäälingu raadio-kanalite Vikerraadio ja Raadio 2 ning Kuku raadio saatetest.

Etendub ühes vaatuses

Esietendus 29. märtsil 2025 Sakala 3 Teatrimaja kammersaalis

Aitäh.....ERIK ENDE JA KUKU AUTO
EERO EPNER
MADIS HINDRE
ANTS JOHANSON
SIRJE JÕESAAR JA ERR
KAIA KADAI
MADIS KIMMEL JA KUKU RAADIO
KAAREL KÜTAS JA METROPOL GALERII
ANDRES LAIDROO
JANEK LUTS JA VIKERRADIO
INGRID MARGUS
IVAR PÕLLU
MERLIN RINK
URMO RISTISAAR JA TALLINNA LINNATRASPORDI AS
KADI RUTENS
ALLAN RÄIM
HEIKI SEMRE
TIMO TARVE

Lavastust toetavad.....KULTUURIMINISTEERIUM
EESTI KULTUURKAPITAL

Teatri Ekspeditsioon kunstiline juht.....LAURI LAGLE

Timo Tarve:

„Vox Populi“ algus ulatub öösse

Saatejuht Timo Tarve selgitab „Eetri“ trupile, kuidas „Vox Populi“ Kuku raadios alguse sai ja miks see lõpetati.

Kuku raadio „Vox Populi“ oli ilmselt üks kõige pikemat aega järjepidevalt eetris olnud saade, kus võeti vastu kuulajate kõnesid. Kuidas „Vox Populi“ algas ja miks see 2021. aastal lõppes?

„Vox Populi“ algus ulatub tegelikult öösse. 90ndate alguses oli Kuku raadios selline saade nagu „Öös on inimesi“. See hakkas pihta kuskil kümme või üksteist öhtul ja kestis kaks tundi. Seal mängiti rahulikumat muusikat ja vahele küsiti ka mõni päevakohane küsimus. Oli rahulikumaid küsimusi nagu „kuidas teil täna läheb?“ või ka teravamaid nagu „kuidas vähendada lõhet vaeste ja rikaste vahel?“, aga üldiselt oli see hästi malbe formaat, kuhu helistasid mõistlikud inimesed, kellel öhtuti und ei tulnud. Seal sellist tigidust ei olnud.

Aga see formaat muutus, kui noor peatoimetaja Merlis Nõgene hakkas 2000. aastal tegema raadiot nii nagu Ameerikas. Ehk siis keset päeva oli veerand tundi uudislugusid ja veerand tundi „mis te sellest arvate?“. Alguses oligi see hästi populaarne ja töötas hästi, sest oli ärksaid inimesi ja helistajate palett oli hästi lai. Inimesed kuulasid ka raadiot rohkem.

Aga krõks käis juba 2003. aastal, kui ühe erakonna kontor avastas, et seda saab enda heaks ära kasutada. Ja siis hakkas nende agendat tulema. Helistati ja kurdeti n-ö vaeste ja tõrjutute poolt, kuidas Eesti elu on nii halb jne. See erakond kaaperdas saate päris osavalt ära. Ja kuna see nii hästi õnnestus, kaaperdas selle mõned aastad hiljem veel rähgemalt ära üks teine partei. Ja sealt läks saade lihtsalt oma loomulikule hingusele, sest see oli juba päris võimatu, mis sealt tulema hakkas.

Kas sa tead, kuidas need erakonnad tegutsesid? Mida kaaperdamine tähendas?

Nad nägid ikka vaeva. Helistasid erinevate häältega, kasutasid eri telefone. Numbrid olid meil ju üles kirjutatud ja mõnedel juhtudel pidime lihtsalt bloki panema, aga nad ostsid uued kõnekaardid ja helistasid ikka. Mingil hetkel me saime teada, et helistamise ülesanne oli neil vahetustega ära jagatud. Päevaküsimus oli kuskilt juba enne välja uuritud ja siis nad seal ootasid, telefon peos. Mõned poliitikud on seda hiljem ka avalikult möönnud.

Ja ehkki see inimeste arv, kes telefonibrigaadis tegutses, oli väga väike, siis nad löid ikka väga suure fooni, kuna kuulajaid oli palju. Kui muidu kuulas uudiseid kuskil 30 000 inimest, siis selleks vee-
randtunniks hüppas kuulajate arv 50 000 peale.

Aga te võtsite need kõned ikkagi vastu?

Jah, „Vox Populi“ oli ilma igasuguse tsensuuri või filtrita saade. Meil oli küll number näha, aga me ei teinud valikuid. Kõik tuli sisse. See oli põhimõtteline otsus – mitte mingit eelvalikut teha.

Kui trollid välja arvata, kas tekkis ka teisi püsi- kundesid, kes pidevalt saatesse helistasid?

Jaa, ikka tekkis. Vahel sattus mõni helge pea helistama nagu näiteks Leo Järva-Jaanist. Tema oli mul suur sõber, käis mul saates külaski. Neid aktiivsemaid helistajaid, kes ei olnud parteiiniis, oli umbes kümnekond.

Mäletan, et ükskord jõulude ajal kutsusin nad külla, et teeks siis silmast silma ühe jõulusaate „Vox Populi“ põhihelistajate ja -kundedega. Kõik tulid rõõmuga, ainult üks tingimus neil oli – küsisid mu käest: „Ega teiste lollakatega kokku ei panda?“ Saime täitsa ilusti tehtud. Tegime fotod, igauks sai veel sooviloo küsida. Neil on kõigil mingisugune oma asi ajada, aga täitsa toredad inimesed.

Miks inimesed raadiosse helistavad?

Neil on enamasti mingi kindel asi ajada, mida nad ei saa muud moodi väljendada. Kes peab end ajakirjanikuks, kellel on iibeküsimus hingel, kes kirjutab arvamusalugusid, mida ei avaldata. Neile põhihelistajatele on see hästi oluline platvorm.

Kuidas sa enda jaoks eetilised küsimused lahendasid? Kui sa teada said, et enamik inimesi, kelle sa eetrisse lased, on kellegi poolt suunatud, siis kuidas sa seda saadet ikkagi edasi tegid?

Hästi piinlik, aga mina suhtusin sellesse kui töösse. Minul endal ei olnud otsustusvõli ja -õigust. Kui küsiti, et kas võtame saate maha või mitte, siis ma ütlesin, et muidugi võtame. Aga senimaani elas ta seda elu, et ajas taga kuulajajumbreid, mis olid suured.

Kui Donald Trump esimest korda presidendiks sai, siis kaalusime esimest korda tõsiselt „Vox Populi“ kinnipanekut, aga siis ta veel niimoodi tiksus edasi. Päriselt lõppes saade ära koroonaga. Koroonatõie esile ühe ohu: uhhuu-teadlased ja vaktsiinivastased. Kõige akuutsemalt avalduski see 2020. aastal, kui eriolukord välja kuulutati. Siis jätsime „Vox Populi“ mõneks ajaks täitsa ära. Me teadsime, mis jutt seal tuleb, ja sellist mõjutust me ei tahtnud ega tohtinudki teha.

Kuidas sa ise saatejuhina „Vox Populis“ vastu pidasid?

Muidu ma lähen eetrisse nii, nagu ma olen, aga selle saate puhul... Eriti kui mingi karmim küsimus tuli, siis tõmbasid endale nagu tinakitli selga. Polnud midagi teha. Vestlust tuli arendada ja kui inimene oli lihtsalt väga kuri ja tahtis nii-öelda oma jutupunktid ette lugeda, siis tänasin viisakalt ja võtsin järgmise helistaja. Vahel hästi ettevaatlikult üritasin küsida: „Aga kas te olete mõelnud, mis oleks, kui...?“ Kui inimesel oli hea tuju, siis ta vahel vastas sellele küsimusele. Või siis sõimas jälle. Ja kui tal endal hakkab sellest natukenegi parem, siis jumala eest, las olla.

Ühel hetkel, kui meil helirežissöör jooksis stuudiost minema, sest ta ei tahtnud enam järgmisi kõnesid vastu võtta, siis oligi kõik. Lõpetasime „Vox Populi“ ära. Me tegime seda nii, et me ei öelnud ega reklaaminud, et täna on viimane saade. Lihtsalt ühel esmaspäeval seda enam kavas ei olnud ja tagasiside ei olnud üldse eriti traagiline.

Madis Hindre:

Raadio on inimese lähedal

Madis Hindre, Vikerraadio „Uudis+“ saatejuht aastatel 2018–2025, räägib „Eetri“ trupile, kuidas on otse-eetris raadiokuulajatega suhelda.

Vikerraadio saates „Uudis+“ on igal argipäeval kümme-viisteist minutit enne kella 14 selline lõik, kus kuulajad saavad otse-eetrisse helistada ja vastata selles saates esitatud küsimusele. Miks me kuulajate kõnesid otse-eetris vastu võtame? Kahel põhjusel. Esiteks toob see leevendust. Kuna vahetult enne on saates olnud 25 minuti pikkune intervjuude plokk, kus räägitakse näiteks transatlantilisest koostööst või majandusprognoosist, ja kohe järgmisena hakkab „Reporteritund“, siis on hea, kui tõsiste teemade vahele jääb õhku. Teine põhjus on selles, et kuulajad saaks tunda, et nemad on ka mängu osa – et me teeme seda koos. Raadio on juba aastakümneid toiminud inimesele lähedal oleva keskkonnana ja see kuulajate kõnede formaat ongi paljuski selle rõhutamiseks. Neid, kes ise helistavad, on võib-olla vähe, aga kuulajaid on palju, ja kõik kuulajad saavad tunda, et neil on soovi korral võimalus kaasa rääkida.

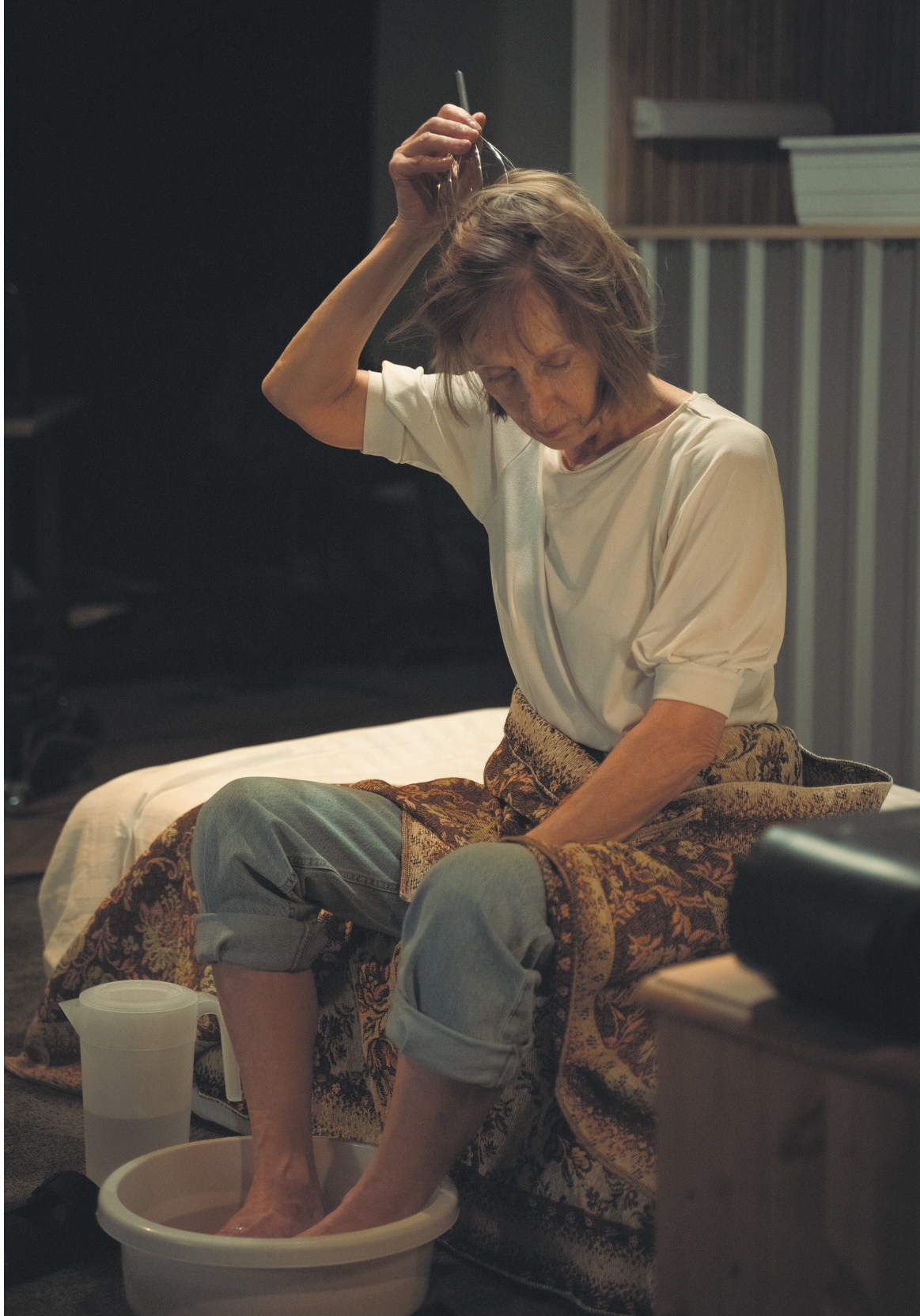
Enamasti helistavad vanemad inimesed. Meeste hulgas leidub ka nooremaid, naiste hulgas mitte nii väga, aga see oleneb ka teemast. Kui esitada poliitiline küsimus, siis helistavadki enam-vähem samad pahurad inimesed, kellele reeglina ei meeldi mõni erakond. Olmelisemate teemade peale aktiveeruvad ka nooremad. Mõni aasta tagasi küsis saatejuht Arp Müller, kas on lihtne leida ehitusettevõtet,

ja sellest sündis väga mitmehäälne ja konstruktiivne arutelu. Aga muidugi on helistajaid, kes olenemata sellest, mida sa küsid, räägivad, kuidas neile ei meeldi vabariigi valitsus.

Selle üle, kuidas kõnesid vastu võtta, oleme ka päris palju arutanud. Kas peaks näiteks helistajat parandama, kui ta ütleb eetris midagi, mis on faktiliselt vale? Või tuleks suhtuda nii, et see on rahva arvamus, võtame järgmise kõne ja äkki keegi teine arvab midagi muud? Mina võtan helistajaid nagu kõiki teisi intervjuueeritavaid. Nad on tulnud siia saatesse külla ja neile saab ka täiendavaid küsimusi esitada: „aga mis oleks, kui...?“, „miks te nii arvate?“ jne. Ma arvan, et see on natuke ausam, kui nad lihtsalt liinilt maha lükata. Mahalükkamine pigem võimestab neid, toidab nende viha.

Aga helistajatega teravaks minna (nii nagu vahel lähed poliitikute või teiste saatekülalistega) ei tohi. Kui me vahel libastume, näiteks muutume helistajate suhtes irooniliseks, siis saame pärast igalt poolt vastu päid ja jalgu. See tagasiside, mis tuleb, on massiline. Inimesed räägivad veel kuu aega hiljem, kuidas neile see saatejuht üldse ei meeldi. Kui sa kuulajat hästi ei kohtle, siis saad ikka pahandada. Ja kui juhtub, et saates ei jää piisavalt aega kuulajate kõnede jaoks, siis ma olen saanud ka otse-eetris pahandada. Aga on mul õigus sellele reageerida? Tegelikult tuleb sellest veel suurem pahandus: kirjad ja pöördumised mitte ainult mulle, vaid ka rahvusringhäälingu eetikakõnunikule jne.

Kuulajatega suhtlemine peab alati olema viisakas ja väärikas, olenemata sellest, mis meeolus nad on või mida ütlevad. Lõpuks on nad on selle aja võtnud, et saatesse helistada: see on nende päevas oluline hetk – neil on järsku sada tuhat kuulajat – ja seepärast tuleb nendega ka kenasti ringi käia.

Ants Johanson:

Õnnitlussaate eesmärk on teada anda, et me oleme endiselt olemas

Folklorist ja muusik Ants Johanson avab „Eetri“ tegijatele soovikontsertide fenomeni.

Mind on huvitanud ja võlunud Vikerraadio õnnesoovisaade. Olen vaadanud õnnitluste muutumist ajas ja põhimõtteliselt võib öelda, et olemuselt on need jäänud samasuguseks.

Õnnesoovide värk algas Eesti raadios 1960. aastate alguses. Esimene oli 1967. aasta lõpus saade „Soovime õnne“, mis läks eetrisse äsja alustanud raadio II programmis ehk Vikerraadios. Järgmise aasta alguses sai see saade otsa ja jäi järele ainult kümme minutit õnnesoove laupäeviti ja pühapäeviti. Aga sealt alates on saade käinud Eesti raadios või rahvusringhäälingus tänapäevani välja. See on minu elu saatnud saade, tund turvatunde turgutust, kinnitus, et maailm veel pöörleb, kõik ei ole veel kadunud, heasoovlikkus on endiselt olemas...

Praegu kõlavad õnnesoovid Vikerraadios igal hommikul kell 9.50. Laupäeviti kell 15.05 on eetris soovisaade, kus kuulajad saavad ise oma õnnitlusi edastada ja lugusid soovida.

Reeglina õnnitletakse sugulast või tuttavat, kooli- või tehnikumiikaaslast. Siis on terve alatüüp, kus õnnitletakse koguduse liikmeid, ka seltsi liikmeid – näiteks on praegu aktiivne külaselts Võsul, kes regulaarselt omakandi inimesi õnnitleb. Vahva on kuulata laulumehi-veterane üksteist õnnitlemas, näiteks peavad õnnesoovidega endisi kooriliikmeid meeles reipad RAMi mehed. Ent kõige lustlikumad on ikkagi need kõned, kus õnnitletakse abikaasat, kes istub kõrvaltoas. Olen mõelnud, miks nii tehakse. Et isegi olen korra ema raadio kaudu õnnitlenud – puhtalt mängu ilu mõttes –, siis on ehk ka teistel eesmärk sünnipäevalise sõpradele nii teada anda, et inimene on veel olemas. Õnnitluse eetrisseaatmise käivitajaks on ka edevus, seda fenomeni ei saa kuidagi eirata – on mõned püsihelistajad, kes õnnitlevad pea iga nädal mõnd oma sõpra või tuttavat või lihtsalt mõnd avaliku elu tegelast.

Olen jälginud ka seda, mis muusikat soovitakse. Mul on alates 2017. aastast kogutud tabelisse umbes 3500 soovi, mida Vikerraadio õnnitlussaates on küsitud, nii et mingi viimaste aastate statistika on kogunenud. Kõige rohkem on nende aastate jooksul soovitud Arvo Pärdi „Ukuaru valssi“. Palju küsitakse Horoskoobi laule; ikka ja jälle palutakse, et kõlaks Tarmo Pihlapi „Valged roosid“, Mati Nuude „Elu on ilus“, Toomas Anni „Soovin sulle õnne“, Ivo Linna „Päikene sõbra aknas“... Uus tõusev õnnitluslugu on Männiste perebändi „Kallista“. Soovitud seas püsib ka „Metsa veerel väike maja“, Johannes Tauli hästi ilus laul, mis vanemale põlvkonnale lapsepõlve meelde tuletab. Sageli soovitakse „Unustuse jõel“ Jaak Joala esituses, aga seda ehk mitte omaaegse üleliidulise populaarsuse, vaid pigem unustuse teema pärast.

Lauljatest on selle perioodi soovide põhjal kõige populaarsem Vello Orumets, talle järgnevad Ivo Linna, Mati Nuude, Kihnu Virve, Tarmo Pihlap, Heli Lääts, Artur Rinne. Ainus, kes neist tänagi meie seas, on Ivo Linna.

Saateid paneb kokku Jaan Elgula ning üks ta püüd on sisustada see tund nii, et soovilood liiga sageli ei korduks. Kui võimalik, siis ta valib mõne vähem mängitud loo, sest muidu oleks need tosin laulu igal laupäeval praktiliselt samad. Siiski mõnikord juhtub, et keegi üllatab ja küsib näiteks AC/DC-t.

Enamasti valitakse laul, mis on soovija jaoks oluline või iseloomustab konkreetset tähtpäeva, mille puhul õnnitletakse, on see siis sünnipäev, vabariigi aastapäev, emadepäev, jaanipäev, jõulud... Ja roosid – olen mõelnud, et mis värk eestlastel nendega on – kõnealusel perioodil on 151 korral küsitud roosiga seotud laulu, sellel lillal on eriline tähendus. Võimalik peegeldus meie esivanemate mõisaaiade unistusest? Lilli, millega tähtpäevalist tahetakse meeles pidada, on soovi lauludes teisigi: gerberad, rukkilill, metsalilled, pojengid, alpikannid. 70 korral on küsitud emaga seotud laule, 89 korral sõbraga seotud laule. Paarkümmend laulu on kuldse sisuga.

Inimesed tahavad kuulda ja anda kuulata samu laule, mida alati on tahetud. Soovilood uuenevad väga pika vinnaga. Inimesed tahavad oma lapsepõlve ja nooruspõlve muusikat. Muusikat ajast, kus inimene oli kaitstud. Ja mida vanemaks ta jääb ja mida keerulisemaks

elu läheb, seda rohkem inimene seda tunnet otsib. Olla kaitstud ja hoitud, minna korraks tagasi sinna maailma ja sellesse tundes, mis muu see saab olla? Võiks pidulikult öelda, et õnnitlussaate eesmärk on teada anda, et me oleme endiselt olemas.

Mu meelest on tähtis ja tore neid soovisalme alles hoida. Sest neis kuuleb häält inimestelt, keda pole võib-olla kunagi varem salvestatud ning võib-olla kunagi helis ka ei salvestata. See on mõne põlvkonna eestlaste hääl, mis võiks näiteks rahvaluulearhiivis tulevastele põlvedele avastamiseks tallele jääda.

Tõnu Õnnepalu:

Raadio on ikkagi müstika

Väljavõte Tõnu Õnnepalu ja Joonas Hellerma vestlusest „Elu ja meetod“ raamatus „Siinpool vaikust“ (Õõülikooli Raamatukogu 2024).

Raadio on ikkagi müstika – see hääl kauguste tagant – ja ta on mulle siinamaani kuidagi omane. Näe, raadio seisab mul siin riivli peal ja hommikul ma panen ta mängima. See on nagu osa elust. Ja kuigi ma kuulan mingeid saateid ka järele ja nii, ma ikkagi ei saa sellest lahti, et õige aeg on siis, kui saade tuleb. Seal on nimelt mängus niisugune tunne, et seda kuulavad samal ajal veel teised. Et tegelikult sa istud üksinda toas ja ei näe mitte kedagi, aga oled mingil viisil koos sellise „kogukonnaga“, nagu nüüd on moodne öelda, kes kõik kuulevad sedasama saadet just praegu sellel ajal. Ja seda kuidagiviisi isegi on tunda. Noh, see on ka võib-olla natukene häiriv – selles mõttes, et kui sa hakkad „Vikerhommikut“ kuulates ette kujutama kõiki neid mutikesi ja vanamehi, kes seda kuulavad ja kommenteerivad. „Jälle nad...!“ Ja nii edasi, eks ole. Vähemalt selline mulje jääb nendest, kes helistavad raadiosse. [---] Nojah, eks see on ka niisugune üksinduse fenomen, et siis sa leiad endale justkui jutupartneri, kes on sunnitud

sind ära kuulama. Kui sa sinna juba sisse saad, siis nad ju peavad sind kuulama – ükskõik kui piinlik see ka ei oleks, mida sa räägid. [...]

[K]una sellel hetkel veel, kui ma väike olin, oligi raadio ajalehtede kõrval ainukene massimeedium, pealegi veel kõnelev ja elav, siis ma arvan küll, et need suured propagandalained, mis inimesi 20. sajandi alguses tabasid – et see oli ikkagi raadio, millega inimesi üles köeti. Siis ta oli alles uus ja nagu kõikide uute asjadega, alguses on inimesed nende suhtes kaitsetud. Nii nagu me nüüd oleme kaitsetud praeguste uute asjade suhtes, nagu kõik see niinimetatud ühismeedia ja tehisaru ja... Läheb mingi aeg mööda ja siis neid enam ei võeta nii tõsiselt või kuidagi nii naiivselt või siiralt. Aga ma kujutan ette, et kui enne Teist maailmasõda niimoodi raadioaparaadi juurde koguneti, siis see oli ikkagi väga pühalik – kuskilt *etrüst* tuli tõde.

A woman with long, light brown hair and red lipstick is seated in a car. She is wearing a white, short-sleeved button-down shirt. She is holding a blue baseball cap in her left hand, looking at it intently. Her right hand is resting on the steering wheel. The background is dark, suggesting a night scene or a dimly lit interior. The text 'EKSPEDITSIOON' is overlaid in white, bold, sans-serif font across the middle of the image.

EKSPEDITSIOON